

трансфертів для регіонів повинен здійснюватися в такий спосіб, щоб мінімізувати стимули до скорочення податків і максимізувати позитивні стимули до збільшення витрат на надання суспільних благ.

Важливим напрямом фінансового стимулювання розвитку регіонів є санація. На рівні кожного регіону доцільно розробляти індивідуальні програми санації, оскільки її варіанти є дуже різноманітними. Так, в результаті санації може здійснюватися: фінансова підтримка суб'єктів господарювання, які відновлюють чи започатковують в окремих регіонах виробничу діяльність, зокрема, на засадах малого підприємництва; державне інвестування виробничої та соціальної інфраструктури; видача державних замовлень суб'єктам господарювання; направлення коштів фонду зайнятості на створення нових робочих місць; надання населенню цільових кредитів на житлове будівництво; сприяння в отриманні міжнародної технічної та інвестиційної допомоги. Доцільно також за кожною програмою санації встановити державного замовника із включенням окремої позиції програми в державний бюджет, яка має бути віднесена до категорії захищених витрат.

Динамічному соціально-економічному розвитку регіонів сприятиме також стимулювання зміцнення фінансової бази підприємницьких структур шляхом надання їм пільгових довгострокових кредитів, державних замовлень, економічної інформації про можливу перспективу, ринкову кон'юнктуру. Завдання державної фінансової політики щодо підтримки сфери підприємництва у регіонах полягає у створенні умов, що стимулюють вкладення інвестицій у цей сектор економіки. Відтак, для фінансового стимулювання розвитку підприємництва доцільним є: пільгове фінансування капітальних вкладень у структуроформуючі галузі і виробництва, пільгове оподаткування нових підприємств, позики під пільговий процент на оновлення підприємств, які мають значення для економічної безпеки регіонів, пряме бюджетне фінансування соціально значущих регіональних об'єктів.

Таким чином, використання різноманітних інструментів фінансового стимулювання розвитку регіонів в умовах економічних перетворень стимулюватиме взаємодію фінансового та реального секторів економіки цих територій та дозволить регіонам повністю реалізувати наявний у них потенціал, максимально збільшити їх внесок у національну економіку, здобути конкурентні переваги на світових ринках.

Література

1. Стимулювання сталого розвитку регіону: теорія, методологія,

практика: монографія / З. В. Герасимчук, В. Г. Поліщук. – Луц. нац. техн. ун-т. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2011. – 516 с.

2. Філіпенко А. С. Державне сприяння розвитку депресивних і проблемних регіонів [Електронний ресурс] / А. С. Філіпенко. – Режим доступу: <http://www.icps.com.ua>

Лідія КРУП'ЯК

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ: ПРОБЛЕМИ ТА ПІДХОДИ ДО ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

В контексті реалізації нової регіональної політики, що передбачає перехід регіонів і громад до системного освоєння власних ресурсів на стратегічних засадах, поширення міжрегіональної співпраці, однією із основних домінант інтенсивного зростання економіки регіону є проблема формування конкурентоспроможного трудового потенціалу. Без розвитку трудового потенціалу неможлива успішна реалізація стратегії соціально-економічного розвитку держави та її регіонів, отже, визначення та забезпечення розвитку трудового потенціалу має бути пріоритетним завданням соціальної політики.

Процес формування конкурентоспроможності трудового потенціалу в регіонах відбувається в умовах незадовільної якості життя населення, що негативно впливає на відтворення його якісних характеристик, формуючи при цьому якісну та кількісну неоднорідність.

У межах одного регіону якісна неоднорідність трудового потенціалу проявляється: по-перше, у відмінностях між якістю трудового потенціалу міського і сільського населення через наявність різкої диференціації у рівнях їх життя, а відтак, різних рівнях доступу до освітніх послуг, послуг у сфері охорони здоров'я, культурного розвитку тощо; по-друге, у відмінностях між якістю трудового потенціалу різних соціально-професійних груп населення (сегментами зайнятості), оскільки доходи таких груп населення, як, наприклад, освітян та медиків, сьогодні істотно відстають від доходів працівників дефіцитних професій і не можуть забезпечувати нормального відтворення трудового потенціалу. Найбільшу небезпеку при цьому несе застійна, хронічна бідність значних

за масштабами груп населення.

Трудовий потенціал має свою специфіку на рівні кожного регіону, яка обумовлюється низкою демографічних, соціально-економічних, особистісно-психологічних, етно-культурних, екологічних та інших факторів, виявлення яких дозволяє одержати комплексну соціально-економічну характеристику трудового потенціалу, визначити його основні риси та вплив на розвиток регіону. Водночас, в результаті комплексної дії чинників на відтворення трудового потенціалу регіону формуються його характерні риси. Основними рисами трудового потенціалу регіону є: незадовільний стан здоров'я населення, недостатній рівень компетентності працівників, низький рівень інноваційності, перевищення рівня територіальної мобільності працівників над професійною, низька мотивованість працівників до удосконалення накопиченого трудового потенціалу та його ефективної реалізації в трудовому процесі.

Отже, інтегральне місце регіону визначають якісні та кількісні показники. Найбільший трудовий потенціал у кількісному вимірі спостерігається у західних регіонах: Чернівецька, Тернопільська, Львівська області. В той же час якісні показники цих регіонів є значно нижчими. Так, за станом здоров'я населення Чернівецька область посідає 4 місце, а за рівнем освіченості розташована майже наприкінці списку регіонів. У Тернопільській області – 8 місце за станом здоров'я і незадовільні оцінки освітнього потенціалу (18 місце). У Львівській області фізіологічна та інтелектуальна складова трудового потенціалу мають майже однаковий ранг з-поміж регіонів (5 і 7 місця відповідно), але визначаються різними рівнями (0,911 та 0,538). Найменший трудовий потенціал у кількісному вимірі спостерігається в Миколаївській, Одеській, Херсонській областях. Стан здоров'я та рівень освіченості населення у Миколаївській області характеризується різними оцінками, а саме 6 і 14 місцем відповідно. В Одеській області ефективність реалізації трудового потенціалу обмежується незадовільним фізіологічним станом (16 місце) і низьким рівнем освіченості населення (8 місце). У Херсонській області стан здоров'я і освітній потенціал перебувають на низькому рівні (12 і 20 місця) [1]. Втрати кількості трудового потенціалу компенсуються якісними характеристиками, можливостями найбільш повного використання трудового потенціалу. І навпаки, економічний розвиток регіонів обумовлює значні втрати трудового потенціалу і в той же час через значні вимоги до якості трудового потенціалу є стимулом до підвищення його L PRO

Таким чином, високий рівень розвитку трудового потенціалу свідчить про високі потенційні трудові можливості населення, високу конкурентоспроможність трудового потенціалу регіону. Середній рівень демонструє здебільшого високі якісні та кількісні характеристики трудового потенціалу і дещо обмежені можливості його використання. Низький рівень є свідченням наявності кризових тенденцій стану розвитку трудового потенціалу. Дуже низький рівень показника визначає руйнування трудового потенціалу в регіоні. Однак в окремих регіонах України економічні процеси супроводжуються високим рівнем безробіття, неповною зайнятістю, низькими заробітками. Наслідком цих негативних проявів є прогресуюча трудова міграція з регіонів України, яка охопила нині не лише низькокваліфікованих, але й висококваліфікованих працівників, яких активно спонукають до трудової міграції країни Західної Європи.

Водночас, значний вплив трудових ресурсів деформує професійно-кваліфікаційну структуру регіонального ринку праці. Особливо це стосується працівників освітньої сфери, медицини, фахівців з інженерних та технічних спеціальностей, які могли б реалізувати інноваційні принципи економічного зростання, обслуговувати високотехнологічні виробництва, та в силу неможливості працевлаштування у межах регіону реалізують свій трудовий потенціал в інших країнах. Тому, становлення регіонального ринку праці відбувається в умовах значної інтенсивності трудових міграцій.

Важливу роль у формуванні конкурентоспроможності трудового потенціалу регіонів відіграє інфраструктурне забезпечення, тобто інститути, що прямо чи опосередковано впливають на ті складові сфери соціально-трудова відносин, які визначають якісні параметри трудового потенціалу, зокрема трудовий менталітет, а також умови залучення населення до праці [2]. Отже, механізм забезпечення конкурентоспроможності трудового потенціалу регіонів полягає у регулятивному впливі з боку державних регіональних структур та інших суб'єктів господарювання на відповідні фактори, що беруть участь у формуванні конкурентоспроможності трудового потенціалу на різних етапах його відтворювального циклу. А метою такого регулювання є формування високих конкурентних переваг трудового потенціалу регіону та створення умов для отримання сильних конкурентних позицій.

Таким чином, для формування конкурентноспроможного трудового потенціалу регіонів доцільним є: забезпечення високої якості трудового

потенціалу регіону, що потребує відповідної інвестиційної підтримки, котра сприятиме формуванню таких якісних показників людських ресурсів, як здоров'я, професіоналізм, освіченість, компетентність, відданість, мотивованість; використання економічних методів управління процесом формування конкурентоспроможності трудового потенціалу регіонів, які визначають як рівень трудової активності населення, так і якість його життя, зокрема, це підвищення рівня середньої заробітної плати за умови обґрунтованої її диференціації у регіоні.

Отже, досягнення високого рівня і якості трудового потенціалу регіону є основним чинником забезпечення стабільності, а водночас і конкурентоспроможності економіки.

Література

1. Звонар Й.П. Підходи до формування регіонального механізму підвищення конкурентоспроможності соціально-трудоного потенціалу // Науковий вісник НЛТУ України.– 2012.– Вип. 22.3. – С. 215-221.

2. Череп А.В., Зубрицька Я.О. Основи формування трудового потенціалу в державі, регіоні, на підприємстві / А.В. Череп, Я.О. Зубрицька // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – №1(9). – С. 245-254.

Лілія ЛАВРІВ

Тернопільський національний економічний університет, Україна

ФОРМУВАННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА ДОБРОВІЛЬНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ

СТАН ТА ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ

Успішність реформування адміністративно-територіального устрою в Україні тісно пов'язана із формуванням належного інституційного середовища добровільного об'єднання територіальних громад, у якому знаходять прояв: створення комплексної нормативно-правової бази, ефективний розподіл управлінських повноважень між органами на місцях, а також взаємодія із ними представників громадянського суспільства, та системність механізмів реалізації передбачених кроків щодо добровільного об'єднання.

Законодавча й нормативно-правова база добровільного об'єднання

територіальних громад як один із інструментів зміни меж територій громад представлена Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні», постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» та ін.

На підставі чинного законодавства, окремі територіальні громади отримали можливість спільно сформувати самодостатні укрупнені громади, здатні забезпечити економічний, соціальний та культурний розвиток їх мешканців на певній території. Відповідно, на сьогодні, згідно Постанови ЦВК від 7.09.2015 р. № 232 [1], до переліку сільських, селищних об'єднаних територіальних громад, у яких призначено перші вибори депутатів та голів відповідних рад, увійшло 85 громад по Україні, в т.ч. 26 – по Тернопільській області (табл. 1).

Таблиця 1

Перелік сільських, селищних, міських об'єднаних територіальних громад, у яких призначено перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад та відповідних сільських, селищних, міських голів

25 жовтня 2015 року

№ з/п	Адміністративний район	Назва об'єднаної територіальної громади
1	Борщівський район	Мельнице-Подільська селищна об'єднана територіальна громада
2		Скала-Подільська селищна об'єднана територіальна громада
3		Озерянська сільська об'єднана територіальна громада
4	Бучацький район	Золотопотіцька селищна об'єднана територіальна громада
5	Гусятинський район	Гусятинська селищна об'єднана територіальна громада
6		Васильковецька сільська об'єднана територіальна громада
7	Збаразький район	Колодненська сільська об'єднана територіальна громада
8	Зборівський район	Озерянська сільська об'єднана територіальна громада
9	Козівський район	Козлівська селищна об'єднана територіальна громада
10	Кременецький район	Почаївська міська об'єднана територіальна громада